

קבו דברי מהדורא ב' תורה

לפחד צ"ב צמח סגולה לבשרנו ולגאלנו (שאלו יחגלה באמה בכל ומלאה כל שארץ דפס חס' ונצלו צניכס וצנוחיס וכו') דהא קאמרין שם (בדף מ"א ע"ב) דגם קסנא דלא מיצברא (ולא חיישין לסבחה ושחסי' בן ע' לראשון) אפ"כ גם אם יבא אלי' ויאמר לייצמא לא משגחין צ"ב לבטל גזירה חכמים דג' חדשים של סבחה משום דלא פלוג חכמים צחקטחיסס ודייט דפי' דמיירי רק צומניט כיון דחורס לא צשמיס הוא פ"כ לא משגחין לבטל חקנה חכמים אפי' במקום שהוא רק גזירה משום לא פלוג כמו צקטנא דלא מיצברא אפ"כ לריכ"ו סבחה ג' חדשים כתיב אצל לפחד צ"ב צודאי צכחלות סגולה כי' לא יחכן לומר כן צמח סתגולס סגולה צפרט צגזרה חכמים צכסיג שהוא רק משום לא פלוג דהוא רק כפי' גזירה לגזירה וצכחלות דבר ס' וידעו צבירוד ל"ס זס וצפרט כשיצא אלי' סגולס לעחיד צפומצי לגלות סכרות סמשפוח כדאמרי' צפי ספרט וחסין סגס ש"ס למד שס חין אלי' צא לרחק וכו' ומשפחס שנטמטס נטמטס מי' צפנין ג' חדשי סבחה סרי אלי' יאמר לו חס הוא בן ע' לראשון או בן ז' לאחרון ואך שייך לומר דלא נשגח צ"ב (ח"ז) אלא ודאי צפי' דמיירי צמח גלותו ואפ"כ ס' כי' אלי' סכיה גצי' פד שחצבו ראו ליצום ופי' פולה לחליצה מלבד מס סמליט צכרצס חגאים ואמוראים דסי' אלי' סכיה גצי' כמבואר צשיס ומדרשים פכ"ז ס' לספספק חולי נחשב זס כמיפוטא דמיפוטא כיון דהוא ציחודי סגולה סבדור סמיוחדים ח' מן אלפי אלפים דהיינו סגס צין סתגאים וסלמוראים ס' לפלא חס זכו לגילוי אלי'. חכן לפירד סשיס וסחוס' סכו משמפ דסי' סכיה סרצס חללס גילוי אלי' ויוכלו לשאלו על ככס דהא שס צחוס' למיד דחיישין למיפוטא סקשו דכיון דחייש למיפוטא שמה סמלא חילונית וכיון דאין פולה ליצום חינא פולה לחליצה ותי' דחשיצ פולה ליצום כיון דחס יבא אלי' ויאמר דחונא חילונית סתס יכולס לסחיצס פכלי' וכיון דקיייל דגס למיד דחייש למיפוטא אצל למיפוטא דמיפוטא לא חייש אי' צפי' דכך דיבא אלי' ויאמר חייט מיפוטא דמיפוטא דלא סכיה רק מיפוטא (דסכיה) דחס ס' רק מיפוטא דמיפוטא דלא סכיה אי' פדיון לא מיתרלא קוסי' סחוס' דניחוש למיפוטא וכו' חינא פולה ליצום חינא פולה לחליצה וסתי' דחס יבא אלי' וכו' כיון שהוא רק מיפוטא דמיפוטא לא נחשב כלל לכוח נקרא פ"ז פולה ליצום ומדיין קשה דניחוש למיפוטא דחילונית ח"ז דגס סך דיבא אלי' הוא מיפוטא (דסכיה) ואיש דצרי סחוס' וכדצריט דסי' סכיה צדורס לכקת דיקוס צכל מקום סהיס דבר ס' חזן נסרן לסס גילוי אלי' סגולס זכור לטוב כתי':

מ. בסומה (דף כ"א ע"א) פצירה מכבס מ"ס ואין פצירה מכבס חורס סנא' מ"ס רביס לא יוכלו לכבוס חס סלכבס פירסי לכבוס חס סלכבס ז' חורס דכחי' סציאני חל ציה כיון ודגלו פלי חכבס יין סוד פכלי' ולכאורס הוא פלא מס צפי' מאור פיינט רסי' לפרט צס דוקא דאין פצירה מכבס

תורס

חורס שנקרא חסבס ויין סרד דייקא משמע דעלוח הארס טאניס סודות
 בלמח עזירס מכבס אוחן. ומטן לו זה ואס בשביל דרלס ללמוד דביאלו
 אל בית סיון זהו חורס בשביל מספרו של ייין שטולס סרד סלס דרלל
 ממורסיי בביאלני אל בית סיון זו חורס וכו' ומרחף של ייין כינו לחורס
 וכן פסיכ לבו לחמו בלחמי דרלל זהו חורס שבכחב ושחו יין מסכחי
 זהו חורס שבפנים כרי דקראו יין לחורס שבפנים כולס ולא לסנסחרות
 בלבד סלס ודלוי בעיכ נראה דרבינו רסיי בל לסמויטו בדברי רבותיו
 מחלמודי הכפטיים כקי זייע כי מיס בחורס כמאור שבה מחזיר למוטב
 לא על פלסולו החורס כנגלוח לנו בלבד נאמרו הדברים דברי פיניטו
 רולוח כהיסק כרבע פעמים במוסיר וכמיס בזה בס' דרך אמת לססיכ
 מוכריי פיזיטס מזכירח זייע וכן בשאריו ססייכ ובפרט בספרי המפוררים
 ומלסביזים לבוח בניי ללימוד חכמה בלמח וכמו בס' סור מרע ופיס וכוספות
 מסרליס זייע ודומיכן פיזיטי דפיקר קלי על מי שלומד ומאמין בסמימות
 החורס וסודותיו אשר עמונים בחורס לו חכס בלימודו לדביקות בסיי
 וכמאור שבה מחזירו למוטב וזס רסיי בפירושו על סך דלון עזירס
 מכבס חורס דהיינו חסבס שנקרא יין סוד כחי. וכן מללחי בדברים סללו
 בירוסלמי חגיגס (פיס כלי ז') סלואי לחחי עוזו וחורחי שמרו כמאור
 שבה סי מקרבן לחורס פי סקרבן ערס כמאור שבה רמו לסודות
 סחכמס סי מחזירן למוטב פיזיטס וללשר בסיס דילן בפסחים (דף כ'
 פיב) וכן בפסחים סמדיי לויכס אמרו. כמאור שבה מחזירן למוטב וכאן
 אמרו בירוסלמי סגיל .השאר' היינו כמממיר שכול פיקרו סודות החורס
 (כמיס בקסייע שמלל כן ספי) כרי כדברי סקי סגיל דפיקר סס סנסחרות
 זהו מחזיר למוטב כחי. ופחס לחי שים לבך וכבנתך עד היכן הדברים
 מגיפין ולשר רלו רבותיו בגמי וככמס דוכחי בדרזיל וכרלשונים כמללכיס
 כמס טיב ורמוז וכחכו ברוסיק מס שיכי בלחרות הימים סללו סי יפארט
 ביב ויגאלנו למטן שמו בלחכס בקרוב:

י. שם במוטב (יב פיב) במכרטיס בחי אנדות בדיס מולרי סשכרים
 מנל ידפס וכו' וקלמר שרלחה לחוח מכול ואפי למיד שגלד.
 כשכול מכול בה פרעס חשבה שכול נימול כי סגולדים מכול סס מופמים
 ולמיד דגלד כשכול מכול לריך לספיף ממנו דס ברית ניחל טפי שיש
 לככיר בין סיימול ובין סגולד מכול וקל סכליסי. ודבריו לפיג כן אמת
 כניס הדברים וטופים מיס כי גולד מכול סס מופמים וכמס מיפומל דמיפומל
 וכמיס בחי לוח סלום (פי רסיז סייק די וסי רסיז סייק ו') דגס ללוחן
 סקורין בחמיטו .גולד מכול' לוינ גולד מכול ולרייכין לחחך כדי לגלות
 חופ ספמרה וגולד מכול ממש לויט שכיח בימינו כמו שביארתי שס וכדופ
 אף מיס מרן סמכרטיס דלמיד גולד כשכול מכול לריך לספיף ממנו דס
 ברית ניחל שיש לככיר בין סיימול ובין סגולד מכול סכלס כחי
 ססס בימיכס בודלוי סי בנמלל גולד מכול ממש סלרייכין רק לספיף דס
 ברית

סימן ב.

בענין מעלת עסק התורה בלימוד חלקי הרמו והאמת

ובתלמידי חכמים יותר מכולם, היינו במי שעוסק בפשטי התורה, אבל העוסקים בנסתרות התורה, בהם אינו מתגרה, וכן נקבע בספר אבן שלמה (פ"ח סכ"ז): "העוסקים בתורה ברמו וסוד, אין יצר הרע יכול להתגרות בהם", ובהערות שם (אות י"א) כתוב: "בביאור הגר"א לספר תיקוני זהר (דק"ו ע"ג) משמע דוקא בעוסקים בסוד, עיין שם, ואפשר שהעוסקים ברמו שהוא קרוב לחלק הסוד שליטתו מועטת ונחשב כמי שאינו", עכ"ל.

קידושיין (פ"א סע"א): "רבי עקיבא מתלוצץ בעוברי עבירה, יומא חד אידמי ליה שטן כאיתחא בריש דיקלא, נקטיה [רבי עקיבא] לדיקלא וקא סליק ואויל, כי מטא לפלגיה דדיקלא שבקיה, אמר אי לאו דמכרו ברקיעא הזהרו ברבי עקיבא ובתורתו שיתיה לדמך תרתי מעי. פלימו הוה רגיל למימר כל יומא גירא בעיניה דשטן, יומא חד מעלי יומא דכיפורי הוה אידמי ליה [שטן] כעניא וכו', וכו', פלימו קטל גברא פלימו קטל גברא ערק פלימו וטשא נפשיה בבית הכסא אזיל בתריה [שטן] נפל קמיה. כי חזייה [שטן] לפלימן דהוה מצטער גלי ליה נפשיה. אמר ליה [שטן] לפלימן מאי טעמא אמרת הכי. [למה הורגלת לקלני, רש"י], ואלא היכי אימא. אמר ליה שטן לימא מר רחמנא נגער ביה בשטן [לדחותך מעלי שלא תחטיאני, רש"י].

ופירש רש"י ז"ל: "מתלוצץ בעוברי עבירה, אומר שנקל הוא להתגבר על יצרו אם היו רוצים: אידמיה ליה שטן,

סוכה (נ"ב סע"א): "תנו רבנן ואת הצפוני ארחיק מעליכם, זה יצר הרע שצפון ועומד בלבו של אדם, וגר ותעל צחנתו, שמניח אומות העולם ומתגרה בשונאיהם של ישראל, כי הגדיל לעשות, אמר אביי ובתלמידי חכמים יותר מכולם".

משלי (ד' י"ב): "פעם בחוץ פעם ברחובות ואצל כל פינה תארוכ", ועיין בדברי התרגום שם ורבותינו המפרשים ז"ל.

ובביאור רבינו הגדול הגר"א ז"ל שם כתוב: "מתגרה [היצר] בתלמידי חכמים, ואומר "פעם בחוץ" כלומר באותם הלומדים פשטי התורה, שפשט התורה נקרא "חוץ", כמו שנאמר חכמות בחוץ תרונה, "פעם ברחובות", באותם [תלמידי חכמים] הלומדים ררושי התורה וכו', ובעוסקים בהם [בח"ן] אין יצר הרע יכול להתגרות, אך כאשר יסורו – אז היא גם מתגרה בהם, ולכן היא תארוכ פן יבואו אליה ויפלו בידה", ועיין שם טעם בסוד.

עוד בביאור הגר"א ז"ל משלי שם (כ"ב י"ג): "בתורה יש ארבעה דברים, חכמות בחוץ תרונה, ברחובות תתן קולה, בראש הומיות תקרא, בעיר אמריה תאמר, והם נגד פשט דרש רמו סוד, ואמר "בחוץ" ו"ברחובות" שם חונה היצר ומתגרה, ואמר אלו השנים ולא יותר וכו', אבל למעלה אינו נוגע כלל הרע, ולא יכול לעלות. ולכן לא אמר אלא שני אלו".

ומתבאר בדברי רבינו הגדול הגר"א ז"ל חידוש גדול, דאף שאמרו ז"ל

הדר

סימן ב

יעקב ח"ב

נג

דהוא יצר הרע". [עומק דברי רש"י ז"ל שפירש ד"שטן היינו יצר הרע", והוא מילתא דפשיטא ומי לא ידע בכאלה, נתבאר בס"ד היטב בחיבורי אור משה (סימן ס"ח) עיין שם וצרף לכאן].

ולכאורה אחרי שהתנא הקדוש רבי עקיבא הוא כמעט ראש וראשון מחכמי ישראל שעסקו בנסתרות התורה וכנודע ממאמרם בחגיגה (י"ד ב') ארבעה נכנסו בפרדס ורבי עקיבא עלה בשלום ויצא בשלום, ועיין בפרקי היכלות במקומות הרבה, והוא רבהון ואבוהון דכל חכמי האמת, אם כן איך התגרה בו היצר, והרי לימדנו רבינו הגדול הגר"א ז"ל שהעוסקים בסתרי תורה אין יצר מתגרה בהם וכנ"ל.

[ואף שהוסיף שזה כל זמן שעוסקים בתורה אבל כשפסקו מהלימוד מתגרה בהם, מכל מקום גבי רבי עקיבא פשיטא דפשיטא דלא שייך כהאי גוונא, וכדבריו עצמו בברכות (ס"א ב') ע"ש].

וצריך לומר דהכא שאני, כיון שרבי עקיבא הוא הוא היה מתלוצץ בעוברי עבירה, הרי זה כמו שנתן אצבע בין שיניו של היצר, וחשיב כאילו הוא עצמו מתגרה ביצר ומקדש עליו מערכה, ובכהאי גוונא מתגרה היצר בו ומחזיר ומשיב מלחמה שעה, ואתי שפיר.

[ולפי זה יובן היטב המשך דברי התלמוד בעובדא דפלימו דסמכו לעובדא דרבי עקיבא, ששניהם ענין אחד ובאו ללמדנו דאין להתגרות ביצר, אלא רק להתפלל ולומר רחמנא נגער ביה בשטן דוק. עמנואל].

ובס"ד יש לי להביא ראיה לדברינו, שהרי שנינו במסכת אבות דרבי נתן (פט"ז שה"ב): "רבי עקיבא הלך אצל שלטון אחד,

ושגר לו שתי נשים יפות, רחצום וסכום וקשטום ככלות, והיו מתנפלות עליו כל הלילה, זאת אומרת חזור אצלי, וזאת אומרת חזור אצלי, והיה רבי עקיבא יושב ביניהן ומרקק. ולא פנה אליהם" וכו' ע"ש.

וביוצא בזה ממש היה לו לרבי עקיבא פעם נוספת עם אשתו של טורונסורופוס הרשע כמבואר בנדרים (נ"ב), ובפירוש המיוחד לרש"י ז"ל שם כתב: "אשתו של טורונסורופוס אמרה אני אפתנו ואכשילהו לרבי עקיבא, באה אצלו וגילתה שוקה כנגדו ורקק רבי עקיבא" וכו', וכן הוא שם בתוספות ורא"ש ור"ן ז"ל ע"ש, ועיין עבודה זרה (כ"ב) עיין שם.

הרי שקל היה לקדוש ה' התנא האלקי רבי עקיבא ע"ה לעמוד בנסיון הזה, וכמעשים שהיו, ואיך קרה כאן מה שקרה שטיפס הוא ועלה על הדקל וכו', ובעל כרחין צריך לומר דלהתגרות שאני, ואין לעשות כן דמסוכן הרבה, והיינו דאמר לו השטן אי לאו דאכריזו עלך וכו' ודוק היטב. [ועיין עוד מה שכתבנו בחיבורי אור משה (סימן ס"ח) וצרף לכאן].

עוד הוספנו במקום אחר בס"ד, דטעמא דמילתא דרבי עקיבא היה מתלוצץ בעוברי עבירה "אומר שנקל הוא להתגבר על יצרו אם היו רוצים", יובן לפי דברות איש האלהים רבינו האר"י ז"ל שגילה לנו שרבי עקיבא היה גלגול יוסף הצדיק, והיינו עקיבא "בן" יוסף כנודע, וכמבואר בארוכה בספר הגלגולים (פרק מ"ב) עש"ב, והגאון רבי יוסף ענגיל ז"ל בספר אוצרות יוסף (מאמר לבנה אות י"ד ד"ה ודע) האריך בנפלאות תורתו על פי הקדמה זו ע"ש, ועיין לו גם בספרו גליוני הש"ס שבת (ד"ב) ע"ש.

שלום ח"ט (סימן ז) וש"נ, לכן רבי עקיבא הוא יוסף הצדיק היה אומר שקל לעמוד בנסיין הזה והיה מתלוצץ בעוכרי עבירה ודוק.

ואם כן אחר שיוסף עמד בנסיין אשת פוטיפר עם כל הפלגת הצער שציערה הסיתה ופיתתה אותו, כמו שאמרו רז"ל וכמבואר בחיבורי מנחת

סימן ג.

בענין בראשית ברא אלהים

דבריו, ורבי יצחק זה אינו אבי רש"י ז"ל, כמו שחשבו קצת אלא הוא חכם תלמודי, ועיין בדברי רבינו הט"ז ז"ל בספר דברי דוד שם, ולגאון חיד"א ז"ל בספר נחל קדומים (שם אות א'), ובספר פרדס יוסף בראשית (שם) ע"ש, ולא ידעתי מדוע לא זכרו ולא הביאו דברי רש"י ז"ל בפירושו לתהלים ואכמ"ל.

ובס"ד עלה ברעיוני לומר דלא בכדי נקטו "מה טעם פתח בבראשית משום כח מעשיו הגיד לעמו", כי אותיות פסוק זה "בראשית ברא אלהים את השמים ואת הארץ" הם כח, והיינו ממש כח מעשיו הגיד לעמו דוק הבן והרחב.

ואחר כך דרך לימודי ראיתי שכבר הרגישו בזה רבותינו ז"ל בספר תיקוני זהר (ד"ג ע"א): "והמשכילים, בהון אשתמודעין אתוון, דאתמר בהון יודע היה בצלאל לצרף אותיות שבהם נבראו שמים וארץ, ואינון כ"ח אתוון, וארבע סרי אחתנין גניזין בהון, ואלין אינון כח אתוון, בראשית ברא אלקי"ם את השמים ואת הארץ, ועלייהו אתמר כח מעשיו הגיד לעמו, ובגלותא אסתלק האי כ"ח מנייהו, ואתמר בהון וילכו בלא כח לפני רודף" ודוק היטב.

ועוד שם בספר תיקוני זהר (דפ"ט ע"א): "יד עלאה מסטרא דימינא, יד תתאה מסטרא דשמאלא, וכלא כ"ח

בראשית (א' א'): "בראשית ברא אלהים את השמים ואת הארץ".

ופירש רש"י ז"ל: "בראשית, אמר רבי יצחק לא היה צריך להתחיל את התורה אלא מהחודש הזה לכם שהיא מצוה ראשונה שנצטוו בה ישראל, ומה טעם פתח בבראשית משום (תהלים קי"א) כח מעשיו הגיד לעמו לתת להם נחלת גוים, שאם יאמרו אומות העולם לישראל ליסטים אתם שכבשתם ארצות שבעה גוים, הם אומרים להם כל הארץ של הקב"ה היא, הוא בראה ונתנה לאשר ישר בעיניו, ברצונו נתנה להם וברצונו נטלה מהם ונתנה לנו". ועיין בביאור התורה לרמב"ן ז"ל ולרבינו בחיי ז"ל שם ודוק.

עוד מצאתי לרש"י ז"ל בפירושו לתהלים (קי"א ו) על הפסוק "כח מעשיו הגיד לעמו", שכה כתב: "כשנתן להם נחלת גוים הודיעם כחו וגבורתו, ומדרש תנחומא כתב לישראל מעשה בראשית להודיעם שהארץ שלו וכידו להושיב בה כל מי שירצה ולעקור אלו ולהושיב אחרים, שלא יוכלו האומות לומר לישראל גולנים אתם שכבשתם ארץ שבעה גוים" ע"כ.

ודברי התנחומא שהביא כאן רש"י ז"ל, נמצאים במדרש תנחומא הקדום (ר"פ בראשית), ונמצא שכאן רש"י ז"ל גילה מקור

זוֹנָה וְנִצְרַת לֵב: יֵא הַמִּיָּה הִיא וְסִרְרַת בְּבֵיתָהּ לֹא יִשְׁכְּנוּ רַגְלֶיהָ: יב פֶּעַם | בַּחוּץ פֶּעַם בְּרַחֲבַת וְאַצֵּל כָּל-

מצודים גדלים", שבונה על לבו של אדם מצור סביב עד שאינו יכול לצאת ממנו. ועוד, כמ"ש²⁹ הוא היצר הרע והוא מלאך המוות, יורד ומסית, ועולה ומקטרג, ויורד ונוטל נשמה, וכמ"ש בזוהר³⁰ כאשר הפתי נתפתה אחריה כל ימיו, אחר כך באת אליו, והפתי רוצה עוד לדבוק בה כאשר הוא רגיל, אבל היא הופכת את פניה ומחזרת לו עורף ולובשת מלבושים אחרים³¹. וזהו שית זונה. שמתחילה היא זונה מגולה להרבות תאוותו ומראה את עצמה לאוהב³², אבל ונצרת לב שלבה כל עמה, אלא בלבה מצודים גדולים שתצור עליו.

(יא) המיה. שעולה ומקטרג. וסררת. שבאת עליו ליטול נשמה³³, וזה הפתי כאשר רואה, סובר לדבוק בה כמקודם, אבל היא סררת את עצמה ממנו. בביתה לא ישכנו רגליה. כמ"ש חז"ל³⁴ שמניח את עובדי עבודה זרה ומתגרה בישראל, ומניח את עמי הארץ ומתגרה בתלמידי חכמים³⁵. וזהו בביתה באותן שהן כבר בביתה, לא ישכנו רגליה אינה שוכנת ביניהם.

(יב) פעם בחוץ. קאי אלמעלה, ש"כביתה לא ישכנו רגליה"³⁶, רק מתגרה תמיד בתלמידי חכמים³⁷, לזה אומר פעם בחוץ, כלומר, באותן הלומדין פשטי תורה, שפשטי תורה נקראו חוץ, כמ"ש למעלה³⁸ "חכמות בחוץ תרנה". פעם ברחובות. באותם הלומדים דרושי תורה, שנקרא רחובות, כמ"ש³⁹ "ברחבות תתן קולה". ואצל כל פנה תארב⁴⁰. כלומר, אצל פינות העיר תארב, פן יצא משם, ואז מתגרה גם בו, כי כל זמן שהוא בעיר היא אינה יכולה לבוא אצלו, לכן אומר תארב, שהיא אורבת תמיד פן יצא משם. והיינו מפני שפרד"ס הוא נגד ד' אותיות הוי"ה, ורמז וסוד הוא נגד י"ה⁴¹,

מעט ובא אליה מלך גדול וסבב אתה ובנה עליה מצודים גדלים". ובגמרא נדרים לב, ב: "ובא אליה מלך גדול וסבב אותה" זה יצר הרע "ובנה עליה מצודים וחרמים" אלו עונות, "ומצא בה איש מסכן וחכם" זה יצר טוב, "ומלט הוא את העיר בחכמתו" זו תשובה ומעשים טובים, "ואדם לא זכר את האיש המסכן ההוא" דבשעת יצר הרע לית דמדכר ליה ליצר טוב ור' להלן טז, לב. 29 ב"ב טז, א. 30 ח"א קמח, ב. 31 ר' מה שביאר בזה בהערות לאבן שלמה י, ז. 32 ר' להלן כו, כה. 33 כמו שמביא בפס' י מהזוהר. 34 סוכה נב, א. 35 ר' לעיל ב, ת. 36 פס' יא. 37 ר' להלן כג, כח. 38 א, כ. 39 שם. 40 [ר' להלן כד, טו; כו, יג]. 41 יתבאר על פי מה שכתב רבי אברהם בן רבינו בסערת אליהו [עמ' 26] וז"ל: הריני כפרת משכבו אמרו"ר הגאון ז"ל שפירש ע"ד שאמרו רז"ל [ברכות ד, א] תניא "עד יעבור עמך ה' עד יעבור עם זו קניית" [שמות טו, טז]. "עד יעבור כו" זו ביאה ראשונה "עד יעבור עם זו קניית" זו ביאה שניה. מכאן אמרו ראויים היו ישראל ליעשות להם נס בימי עזרא כדרך שנעשה להם נס בימי יהושע בן נון אלא שגרם החטא. ופירש הוא ז"ל ע"ד שאמרו רז"ל [עירובין יח, ב] "מיום שחרב בית המקדש די לעולם שישתמש בשתי אותיות ב"ה כמו שנאמר [התלים קג, ו] "כל הנשמה תהלל יה", כי י"ה מורים על חכמה וכינה יראה ואהבה שתי אותיות אלה קדושים המה מאוד גם בכל עת נוכל להשתמש בהם כי הם שניים רעים דלא מתפרדין כו', ושתי אותיות אחרונות הם ו"ה שמורים על התורה שבכתב ושבעל פה תורה ומצוות, כי ידיעת המצוות על נכון לא נדע רק מהתורה שבעל פה ואין אנחנו כדאים להשתמש בהם מיום שחרב בית המקדש, וכן רוב המצוות אינן נוהגות בחו"ל, רק אנחנו משתמשים בחילופן, תחת ו"ה כותבים על המזוזה ז"ו, כי התורה נתקיימו רק לא על מכוון, וז"א

פְּנֵיהָ תֹאמַר לוֹ: יג וְהִחְזִיקָה בּוֹ וְנִשְׁקָה-לוֹ הַעֲזָה פְּנֵיהָ וְתֹאמַר לוֹ: יד זְבַחֵי שְׁלָמִים עָלַי הַיּוֹם שְׁלַמְתִּי נְדָרַי:

והן נקראין⁴² רעין דלא מתפרשין לעלמין, ולכן גם העוסקים בהן אין היצר הרע יכול להתגרות בהם⁴³, אך כאשר יסורו, אז הוא מתגרה גם בהם⁴⁴, ולכן היא תארב פן יבואו אליה ויפלו בידה.

(יג) והחזיקה בו. מתחילה היא תחזיק אותו שלא ילך מאתה ויעזוב אותה. ונשקה לו. אחר כך ונשקה לו, כלומר מתדבקת אתו באהבה⁴⁵. העזה פניה ותאמר לו. כי מתחילה אינה אומרת לו כלום, רק אחר כך שרואה שאין מתגבר עליה אלא הולך ומתדבק עמה, אז תאמר לו, כי היצר הרע אינו מתחיל תיכף להפציר לעבירה, אלא מראה תחילה אהבה, אחר כך אומר לו. ואמר העזה פניה כי אין האשה תובעת בפה⁴⁶, וחוצפה הוא לה, לכך אמר העזה פניה ותאמר לו⁴⁷.

(יד) זבחי שלמים עלי. כי אין היצר הרע בא אל האדם לפתותו לעשות עבירה, כי מי ישמע לו, אך בא אליו במצוות⁴⁸, ועל ידי זה ימשוך אותו. וזהו: זבחי שלמים, כי שלמים הוא מצוה גדולה לאכול ולשמוח⁴⁹, ומזה ימשוך היצר הרע, כי אין היצר הרע בא אלא מתוך אכילה ושמחה⁵⁰. היום שלמתי נדרי⁵¹. שבנדבה אין שמחה כל כך, אך בנדר הוא שמחה גדולה, שהוא חייב באחריותו⁵². ואמר היום שלמתי נדרי,

"עד יעבור עמך ה'" זו ביאה ראשונה שאז לא היה השם שלם, "עד יעבור עם זר", זו ביאה שניה בימי עזרא שנשאו נשים נכריות ופגמו בחצי שם השני, מכאן שראויים היו אלא שגרם החטא ופגמו בשם ולא נעשה להם נס. ר' שם עוד. עכ"פ מבואר בדבריו שו"ה הם כנגד תורה שבכתב ושבעל פה, ובזה מתבארים דברי רבינו, כיון שפשט הוא תורה שבכתב, ודרש הוא תורה שבעל פה, שהיא הדרש של תורה שבכתב, ולכן פשט ודרש הוא נגד ו"ה. ורמז וסוד הוא נגד י"ה על פי מה שכתב בסערת אליהו שם שו"ה הוא נגד חכמה ובינה, והם נגד רמז וסוד. "חכמה" הוא נגד "רמז" על פי דברי אדרת אליהו האזינו לב, ז "לחכימא ברמיזא". ו"בינה" נגד "סוד" על פי מה שכתב רבינו בישעיה ו, י "ולבבו יבין הסודות". ולכן רמז וסוד כנגד י"ה שהם כנגד חכמה ובינה. ומבואר גם כן מה שכתב רבינו דרמז וסוד הם רעים דלא מתפרשים, ובסערת אליהו מבואר כן על חכמה ובינה. ועי' גם בדברי רבינו להלן כג, כג שמבואר גם כן דרמז וסוד הוא כנגד חכמה ובינה. ועי' בדברי רבינו להלן ל, יט שמבואר גם כן שרמז וסוד הם בנוסף על תורה שבכתב ותורה שבעל פה. הערה זו על פי דברי הגאון ר' דוד כהן שליט"א. 42 זוהר ג, ד. 43 ר' להלן כב, יג. בהע' לאבן שלמה [ת, כז] כתב: ועיין ביאורו לחיקוני זוהר קז, ג משמע דוקא העוסקים בסוד. ואפשר דהעוסקים ברמז שהוא קרוב לחלק הסוד שליטתו מועטת ונחשב כמו שאינו. 44 עי' אדרת אליהו בראשית ד, ז. שכתב על הפס' "לפתח חטאת רובץ", שהיצר הרע רובץ במנוחה כל זמן שאדם עוסק בעבודתו יתברך שמו, וכל מגמתו הוא רק ללכוד את האדם במצודתו בשעה שהוא פוסק מהעבודה. 45 ר' להלן כז, ו. 46 עי' עירובין ק, ב. 47 באדרת אליהו בראשית כו, כא כתב: וידוע שהנוקבא היא המפתח כמו שהארכתי במשלי על האשה זונה והחזיקה בו וכו'. 48 בביאור לרות א, יח: "יצרו של אדם מתגבר עליו בכל יום ומתחדש כו', מתגבר שיעשה עבירות ומתחדש היינו אם רואה שלא יפתה אותו לעבירה מחדש עליו לפתיהו במצוה ובזה מעטיף העבירה". ועי' רוח חיים ה, ה. 49 ר' דברים כז, ז, ופסחים קט, א. 50 ר' ספרי עקב ז. ור' ברכות לב, א. ובטור אורח חיים סימן תכט: שרגילין באשכנז להתענות ג' ימים אחר הפסח וכן אחר הסכות מפני שהם ימי משתה ושמחה ושמא מתוך כך באו לידי עבירה וסמכו אותם אקרא דאיוב [א, ה] "ויהי כי הקיפו ימי המשתה וגו' והעלה עולות מספר כולם כי אמר איוב אולי חטאו בני וגו'". 51 ור' להלן כ, כהז. 52 מגילה ח. א.

אבן פרק ח שלמה קא

דומה לחטא אדם הראשון, שאכל מעץ הידעת טוב ורע. רק היודעים לכונן פונות ויחודים על ברין, בכל מצוה פונה המיחדת ומקבלת, כל שם אין יוציא משם הוי"ה וכו', וההוי"ת משנות בנקדות וכו', והכל בכוננתו, וזהו עץ- החיים. לאפוקי שמושים לצרכי האדם הוא בעץ הידעת טוב ורע (ת"ז קיג, ב, ע"ש; קיב, ג-ד).

כו האגרות שלפי הנראה, חס ושלום, הם דברים בטלים — בהם גנוז כל הסודות כ"א. וזה מרמז במה שכתוב (ישעיה נג): "והוא מחלל מפשעינו" כב.

כז פנימיות התורה הם חיים לפנימיות הגוף, שהוא

הנפש; והחיצוניות — לחיצוניות הגוף (משלי

ד, כב; ג, כב). והעוסקים ברמז וסוד, אין יצר הרע יכול

להתגרות בהם (משלי ז, יב; כב, יג) (יא).

כא. ת"ז מ"ג ד'. היכלות פקודי מ"ח ב' משלי ח' ו'.

כב. שפרשה זו נדרש על משה (סוטה י"ד).¹⁹ ור"ל מפני חטא מי מריבה נגזר עליו שמתחלל קדושת תורתו להתלבש בדברים כאלו שעי"ז ניתן מקום לליצני הדור להתלוצץ בהם. וזהו שביקש משה שלא יגנוז הסוד באלו הדברים ולא ניתן לו וזה ענין מיתת משה וקבורתו בחו"ל. ולעתיד יתגלה הסוד שבתוכו וזהו התורה החדשה שיתגלה לעתיד. ע"ל פי"א בהערה ה' ד"ה התורה וד"ה כמו. ועי' זהר ח"ג רט"ז א' וביאורו לרע"מ כ"ח א' ד"ה האדם.

(יא) ועיין ביאורו לת"ז ק"ז ג' משמע דוקא העוסקים בסוד. ואפשר דהעוסקים ברמז שהוא קרוב לחלק הסוד שליטתו מועט. ונחשב כמו שאינו.

19. סוף פ"ק על הפסוק ישעיה נג, יב: לכן אחלק לו ברבים וכו' תחת אשר הערה למות נפשו ואת פושעים נמנה וכו'.

אבן פרק יא שלמה קבט

י כל הענינים שבחדש תשרי הם רמז לעתיד לבוא, פי מתחלה הוא יום-הדין בראש-השנה, ואחר-כך סליחת העונות ביום-הכפורים, ואחר-כך ספות, השמיני-עצרת ושמחתן. וכן לעתיד לבוא — תחלה יום-הדין הגדול, ואחר-כך: "וּזְרַקְתִּי עֲלֵיכֶם מִים טְהוֹרִים וְכוּ'" (יחזקאל לו); "כִּי אֶסְלַח לְאַשֶׁר אֲשָׂאִיר" (ירמיה ג), ואחר-כך בספות — חפות שבע פדוע, וכמו שכתוב (ישעיה ד):

מ"ש (ר"ה י"א) ר"א אומר בתשרי עתידין ליגאל. וכן מ"ש (סנהדרין קי"א) ר"ל אמר לא ישארו אלא א' מעיר ושנים ממשפחה ור"י אמר א' מעיר מזכה את כל העיר וב' ממשפחה מזכין כל המשפחה. אלו ואלו דברי אלהים חיים. כי מתחילה תהי' פקודה בתשרי. ואם היו זוכים לאחישנה אז היתה הגאולה בשלמות ואז היו יוצאים בעושר. אך אם חלילה לא יזכו ותהי' בעתה. ואז אם היתה הגאולה בתשרי לא היה להם תקומה ח"ו ולא היו נשארים חלילה אלא א' בעיר וב' ממשפחה מפני שמידת הדין שולט בתשרי. ומשיח ב"י הי' צריך למות ע"כ לא תהי' אז רק פקידה כמו שהי' בבית שני בימי כורש. ויתגלה משיח ויחכסה מהם עד ניסן ואז יהי' להם חבלים וצירים גדולים כמו שהי' בגאולה ראשונה כשנתכסה מהם משה ו' חדשים (כמ"ש במדרש רבה שמות פ"ה) וכמ"ש תכבד על האנשים כו'. וע"ז נאמר (יחזקאל כ"ו) אם לא ביד חזקה כו' ובחימה שפוכה אמלוך עליכם. ואח"כ יגאלו בניסן ברחמים גדולים. (ת"ז ע"ה א'. פ"ז ב'. תז"ח כ"ז ב'. ל"ו ג' ד'. ל"ז ב'. ר"מ כ"א ב' כ"ב) והמשיחים יקבלו עליהם כל הנסיונות ויגיננו עליהם שיגאלו בניסן שאז מדת הרחמים שולט. ומשה יגין על העיר ירושלים. וב' משיחים יגיננו על ישראל שהם משפחה. וז"ש א' מעיר מזכה את כל העיר כו' וכשיצאו בניסן שהוא מדת החסד יצאו בעניות כי עני נצרך לחסד שיעשו עמו וכל חיותו הוא בחסד (ת"ז ס"א ב' (וע"ל הערה ה' פ"י) אם ימינא ושמאלא יחד כו').

ז. בימות המשיח יפול פחד ה' על בני אדם. ולזמן תחית המתים יגדל יותר ולעוה"ב יגדל עוד יותר (ישעיה ב' י') (ונראה שלכך תקנו לומר בימים נוראים ובכך תן פחדך. לפי שהימים האלו הם רמז לע"ל).

ק"א אבן פרק יא שלמה

"וְסִפָּה תְהִיָּה לְצֵל-יּוֹמָם וְכוּ"; זְמַן שְׂמִינָהּ וְכוּ' —
 "וְעָמְדוּ זָרִים וְרָעוּ צִאֲנָכֶם" (שם סא) ^ה. וְאַחֲרֵי-כֵן שְׂמִינֵי-
 עֶצְרָת, שְׂיִכְלוּ הַכּוֹפְרִים בְּאֱלֹהֵי אֲמֶת, וַיִּשְׁמְחוּ יִשְׂרָאֵל לְבָדֵן;
 "עֶצְרָת תְּהִיָּה לָכֶם" (עי' פסחים סח), וַיֹּאכְלוּ שְׁלֹשׁ סְעוּדוֹת שֶׁל
 שַׁבָּת, הֵינּוּ: סְעוּדַת בְּהֵמוֹת בְּהַרְרֵי אֶלְף', וְסְעוּדַת לְוִיָּתָן,
 וַיֵּין הַמִּשְׁמֵר וְכוּ' (ספד"צ נד, ד; נה, א; עי' ת"ז מט, ב).
 יא סְעוּדַת לְוִיָּתָן הוּא הַדְּעַת שְׂתַתְּרָבָה בְּאֶרֶץ, שֶׁהוּא
 הַשְּׂמִינָה הַגְּדוֹלָה אֲשֶׁר אֵין לְמַעְלָה מִמֶּנָּה ^ט. וְכֵן
 מִשֶּׁה רַבְּנֵי נִקְרָא לְוִיָּתָן (ספד"צ יח, ג). וְעַל זֶה נֶאֱמַר (תהלים קד,
 כו): "יִצְרָתָ לְשִׁחַק בּוֹ", וְהוּא הַשְּׂעִשׁוּעַ שֶׁל הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-
 הוּא עִם הַצְּדִיקִים, שְׂמִינָהּ לָהֶם הַתּוֹרָה וְכוּ', וְכִמוֹ שֶׁכְּתוּב
 (שמות כד, יא): "וַיַּחְזֹוּ אֶת הָאֱלֹהִים וַיֹּאכְלוּ וַיִּשְׂתּוּ", וְהִרְאִיָּה
 הוּא הַהִשְׁגָּה, וְהוּא הָאוֹר הַגָּנוּז לְצְדִיקִים (ת"ז מב, ג; מד, א;
 ספד"צ יט, ב), וַיְהִיָּה פְּנִימִיּוֹת הַתּוֹרָה בְּהַתְּגַלּוּת, כְּמוֹ עֲכָשׁוּ
 פְּשׁוּטוֹ שֶׁל תּוֹרָה, וְעַל-כֵּן יְהִיָּה חֲרוּת מְכַל הַמְּקַטְרָגִים, וְכִמוֹ
 שֶׁכְּתוּב (ישעיה יא): "לֹא יִרְעוּ וְלֹא יִשְׁחִיתוּ וְכוּ' כִּי מְלֹאָה
 הָאֶרֶץ דְּעָה וְכוּ'" (ת"ז מג, ב). וְכֵן יֵין הַמִּשְׁמֵר הוּא סוּדוֹת

ח. בעוה"ז הלבנה למטה מכל המזלות ולע"ל תהי' למעלה וכן ישראל.
 מלכים א' כ"ה ת"ז קס"ו א' ד"ה ונימין (ואפשר שז"ש שהם עתידין
 להתחדש כמותה).

ט. ביאור לויתן ענין דביקות כמו לוית חן (משלי א') ור"ל שבכל פעם
 מוסיף דעת בהשגת אלוקותו. בעמקי סודות תורתו. ותגבר תשוקת הנפש
 להתדבק בו יתברך. ותהי' הנפש עודפת והולכת בכל רגע ורגע וז"ש יצרת
 לשחק בו. כי לשון שחוק נופל על שמחה פתאומית (איוב ג' כ"א. וע"ל
 בליקוטי מג"א ד"ה ראה זה. ועי' ביאורו ברכות פ"א ד"ה נסתכל ליום
 המיתה כו').

י. וכמש"ל סי' כ"ז פ"ח שהעוסקים בסודות התורה אין יצה"ר שולט בהם

אבן פרק יא שלמה קלא

התורה שיתגלו על ידי משה (עי' הערה כב, פ"ח; ת"ז עד, ב).
ועל אותו הזמן נאמר (תהלים קד, לא): "יהי כבוד ה' לעולם
ישמח ה' במעשיו"; במהרה בימינו, אמן כן יהי רצון.

וע"כ ממילא יפסקו קטרוגיו. כי כל ענין שליטת היצה"ר הוא העדר הדעת
האמתי כמ"ש (סוטה ג). אין אדם עובר עבירה א"כ נכנס בו רוח שטות.
ומ"ש (ב"ב ע"ה) עתיד הקב"ה לעשות סוכה לצדיקים מעורו של לוייתן
כו'. הוא עץ הדעת טו"ר שלעתיד יהי' כולו היקף לקדושה כו' (ספד"צ כ'
א'. ע"ש).

השמטות

בפ"י סימן כ"ד כתוב אע"פ שלאחר גז"ד אין התשובה מועיל להצילן מן
המיתה מכל מקום מועיל להעלותו מגיהנם לאחר שיסבול הכל
עכ"ל. והכי מוכח ממ"ש תוס' חגיגה ט"ו. ד"ה שובו כו' אר"מ דומה
שמתוך תשובה נפטר וכי מן דקברוני' ירדה אש מן שמים ושרפה קברו
כו' אלמא דאין התשובה מועיל להצילו מן היסורין שלאחר מיתה. אך
קשה ממ"ש תוספות שבועות י"ג. ד"ה בעומד במרדו כו' וי"ל כו' אבל
עם התשובה מיתה ממרקת לגמרי שאין נידון עוד ביסורין לאחר מיתה
עכ"ל. וכ"כ תוספות ב"מ נ"ח ע"ב סד"ה חוץ וכ"כ הרי"ף בפ"ק דר"ה על
ברייתא דג' כיתות ליום הדין וכ"כ התוספות שם י"ז ע"א ד"ה קרקפתא
והכי משמע ממ"ש קדושין מ' ע"ב אפילו רשע גמור כל ימיו ועשה
תשובה באחרונה אין מזכירין לו שוב רשעו כו' והכי מוכח ממ"ש
סנהדרין מ"ג ע"א ביום הזה אתה עכור ואי אתה עכור לעוה"ב והכי מוכח
להדיא מעובדא דר"א בן דורדיא (ע"ז י"ז). יצאתה בת קול כו' מזומן
לחיי העולם הבא וכ"מ שנאמר מזומן הוא בלא יסורים כמ"ש תוס'
כתובות ק"ג: ד"ה מזומן וכ"כ ברכות פ"ט ד"ה ואמר שמזומן כו' וכ"כ
בהיכלות פקודי מ"ו אות נ"ב והכי מוכח ממ"ש שבועות ח' ע"ב א"ל
רבא אם מת מיתה ממרקת ע"ש בעין אליהו בהשמטה ואי ס"ד דאעפ"כ
צריך לידון ביסורים לאחר מיתה מאי קפריך דלמא לעולם אימא לך
כתירוצא דר"ז ותועלת השעיר הוא שלא יהי' נידון ביסורין לאחר מיתה.
וכן קשה לדברי רבינו דמשמע מדבריו דאם לא עשה תשובה אין עולה מן